

Riksdagens svar — RP 36/2026 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av livsmedelsmarknadslagen och av 1 kap. 6 § och 5 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen

Ärende

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av livsmedelsmarknadslagen och av 1 kap. 6 § och 5 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (RP 36/2026 rd).

Beredning i utskott

Utskottets betänkande: Jord- och skogsbruksutskottet (JsUB 12/2026 rd).

Beslut

Riksdagen har godkänt följande uttalande:

Riksdagen förutsätter att statsrådet säkerställer tillgången till statistisk information om åtgången av handelns egna varumärken och graden av inhemskt ursprung per produktgrupp samt om den genomsnittliga prismarginalen i förhållande till andra produkter. En utredning om detta ska lämnas till jord- och skogsbruksutskottet tre år efter det att ändringarna i livsmedelsmarknadslagen har trätt i kraft.

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om ändring av livsmedelsmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i livsmedelsmarknadslagen (1121/2018) 1 §, 2 § 2 och 8 punkten, 5 § 2 mom., 7 § 3 mom., 10 § 1 mom., 11 § 1 mom., 11 a § 1 mom., 12 §, 12 a § 1 mom. samt 13 b § 1 mom., av dem 1 §, 2 § 2 och 8 punkten, 7 § 3 mom., 10 § 1 mom., 11 § 1 mom., 11 a § 1 mom. samt 12 a § 1 mom. sådana de lyder i lag 116/2021, 12 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 116/2021 samt 13 b § 1 mom. sådan den lyder i lag 747/2024, samt

Riksdagens svar

fogas till lagen nya 1 a och 1 b §, till 2 §, sådan den lyder i lagarna 116/2021 och 337/2023, en ny 9 punkt, till 2 e §, sådan den lyder i lag 116/2021, nya 2—4 mom. samt till lagen nya 3 a, 4 a—4 c och 11 b § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på avtal och praxis som gäller handel med jordbruksprodukter och livsmedel mellan näringsidkare. Vad som i denna lag föreskrivs om avtalsvillkor gäller även avtalspraxis.

Bestämmelserna i 2 a—2 g §, 3 a § 3 mom. och 4 c § 3 mom. om leveransavtal för jordbruksprodukter och livsmedel och bestämmelserna i 3 a § 1 och 2 mom., 4 a och 4 b § och 4 c § 1 och 2 mom. om avtal om handel med jordbruksprodukter och livsmedel tillämpas om leverantören har en mindre omsättning än köparen och köparens omsättning är minst 2 miljoner euro och åtminstone en av dem är etablerad i Europeiska unionen. De nämnda paragraferna tillämpas också oberoende av leverantörens och köparens omsättning när köparen är en myndighet inom Europeiska unionens område.

1 a §

Bestämmelser som ska tillämpas oberoende av annars tillämplig lag

Bestämmelserna i 2 a—2 d §, 2 e § 1 mom., 2 f § 1 mom. och 2 g § ska tillämpas oberoende av vilken stats lag som i övrigt är tillämplig på leveransavtalet, dock så att bestämmelserna inte tillämpas om leverantören har en årsomsättning på mer än 350 000 000 euro och köparen har en större omsättning än detta och så att 2 b § tillämpas endast till den del det är fråga om färskvaror och 2 f § 1 mom. tillämpas endast till den del parterna inte tidigare klart och tydligt i leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan leverantören och köparen har kommit överens om returnering av osålda jordbruksprodukter eller livsmedel.

1 b §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att inom handeln med jordbruksprodukter och livsmedel skydda den part som är i svagare ställning mot oskäligen avtalsvillkor och oskäligen handelsmetoder samt att trygga en fungerande livsmedelsmarknad och främja en sund utveckling av den.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

Riksdagens svar

2) *medelstora företag* företag som hör till kategorin små och medelstora företag enligt artikel 2.1 i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag, men som inte är små företag enligt artikel 2.2 eller mikroföretag enligt artikel 2.3 i bilagan,

8) *marknadsordningsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007,

9) *eget märke* ett sådant i varumärkeslagen (544/2019) avsett varumärke och EU-varumärke som en näringsidkare använder som kännetecken för sina produkter som innehavare av varumärket eller EU-varumärket eller med stöd av en koncession som gäller varumärket eller EU-varumärket eller med stöd av sitt uppköps- eller upphandlingssamarbete med innehavaren av varumärket eller EU-varumärket samt sådant i varumärkeslagen avsett kollektivmärke som en näringsidkare använder som kännetecken för sina produkter som medlem i innehavaren av kollektivmärket.

2 e §

Kommersiella repressalier

Den som inleder ett ärende ska lägga fram de omständigheter som förändret av ärendet till livsmedelsmarknadsombudsmannen grundar sig på. Den som inleder ett ärende ska dessutom i domstol lägga fram de omständigheter som yrkandet gällande kommersiella repressalier grundar sig på.

Om livsmedelsmarknadsombudsmannen eller domstolen vid behandlingen av ett ärende utifrån de omständigheter som framförts kan anta att köparen har vidtagit eller hotat att vidta kommersiella repressalier, ska köparen för att upphäva denna presumtion visa att köparen inte har överträtt det förbud mot kommersiella repressalier som det föreskrivs om i 1 mom.

Bestämmelserna i 3 mom. tillämpas inte på meddelande av en offentlig varning som avses i 11 § eller på påförande av en livsmedelsmarknadspåföljdsavgift som avses i 12 a §.

3 a §

Förhandlingar på grund av exceptionella omständigheter

Om de omständigheter som rådde när avtalet ingicks exceptionellt förändras på så sätt att den svagare parten i avtalet inte rimligen kunde beakta förändringen i omständigheterna då avtalet ingicks, och förändringen i omständigheterna väsentligen försvagar ställningen för den svagare parten i avtalet, ska den starkare parten i avtalet på den svagare partens begäran förhandla om en ändring av avtalsvillkoren på grund av de exceptionella omständigheterna.

Vid bedömningen av om en part är den svagare parten i avtalet ska avtalets giltighetstid och prissättningsperiodernas längd, antalet alternativa avtalsparter samt andra omständigheter som inverkar på partens ställning beaktas.

Riksdagens svar

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte på sådana leveransavtal vars uttryckliga syfte är att på ett sätt som binder parterna avtala endast om att leverantören till köparen vid en viss tidpunkt eller inom en viss tidsperiod levererar en på förhand avtalad mängd av en jordbruksprodukt enligt villkoren i en eller flera engångsleveranser mot ett på förhand avtalat vederlag. Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte heller på finansiella instrument som avses i lagen om investeringstjänster (747/2012).

4 a §

Missbruk av förhandlingsposition

Köparen får inte tillämpa ett avtalsvillkor som är oskäligt med tanke på leverantörer som har en betydligt svagare förhandlingsposition. Vid bedömning av oskäligheten ska avtalets hela innehåll, de förhållanden som rådde då avtalet ingicks och därefter samt andra motsvarande omständigheter beaktas.

Leverantörernas förhandlingsposition ska bedömas i förhållande till köparens förhandlingsposition. Leverantörer har en betydligt svagare förhandlingsposition, om de i den näringsverksamhet de bedriver är särskilt beroende av köparen. Vid bedömningen av leverantörernas beroende ställning i förhållande till köparen ska beaktas hur stor andel av leverantörernas produktion som köparen köper, antalet alternativa köpare samt andra motsvarande omständigheter.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte på förbindelser som gäller vederlagets belopp.

4 b §

Förbud mot att kräva vissa uppgifter

Köparen får inte tillämpa ett avtalsvillkor enligt vilket köparen kan kräva att leverantören till köparen lämnar sådan information om sina tekniska anvisningar, sina receptsystem, sin kostnadsstruktur eller sina produktionsätt som köparen inte behöver för att uppfylla avtalets syfte eller fullgöra krav enligt nationell lagstiftning eller Europeiska unionens lagstiftning eller sådana krav i fråga om produktionssätten som köparen uttryckligen har förbundit sig till.

Om leverantören med stöd av ett avtal ska ge köparen information om sina tekniska anvisningar, sina receptsystem, sin kostnadsstruktur eller sina produktionsätt, ska köparen för leverantören motivera att informationen behövs och meddela leverantören vad köparen använder informationen till. Köparen får inte använda informationen för något annat ändamål än det som köparen uppgett.

Vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. tillämpas inte på sådan information som leverantören erbjuder köparen.

Riksdagens svar

4 c §

Förbud mot att gynna köparens eget märke

Om en leverantör är i svagare ställning än köparen i fråga om förhandlingspositionen, ska köparen beakta leverantörens intressen i fråga om följande produkter som leverantören har sålt till köparen:

1) jordbruksprodukter, när dessa produkter konkurrerar med sådana jordbruksprodukter som köparen saluför genom att använda sitt eget märke som kännetecken för dem,

2) livsmedel, när dessa livsmedel konkurrerar med sådana livsmedel som köparen saluför genom att använda sitt eget märke som kännetecken för dem.

Leverantörens förhandlingsposition ska bedömas i förhållande till köparens förhandlingsposition. En leverantör har en svagare förhandlingsposition än köparen, om leverantören i den näringsverksamhet den bedriver är särskilt beroende av köparen. Vid bedömningen av leverantörens beroende ställning i förhållande till köparen ska beaktas hur stor andel av leverantörens produktion som köparen köper, antalet alternativa köpare samt andra motsvarande omständigheter.

När ett leveransavtal för jordbruksprodukter eller livsmedel gäller andra produkter än sådana produkter som säljs genom att köparens eget märke används som kännetecken för dem, får som villkor för uppkomsten av leveransavtalet eller för ett fortsatt avtalsförhållande eller fortsatta beställningar inte ställas, och köparen får inte annars kräva att leverantören ingår avtal med köparen också om leverans eller tillverkning av sådana jordbruksprodukter eller livsmedel som säljs genom att köparens eget märke används som kännetecken för dem eller att leverantören förlänger ett sådant avtal.

5 §

Livsmedelsmarknadsombudsmannen

Livsmedelsmarknadsombudsmannen ger rekommendationer, utlåtanden och förslag som hänförs till verksamheten inom livsmedelskedjan samt ger aktörerna inom livsmedelskedjan information och råd om god affärssed.

7 §

Tillsyn

Livsmedelsmarknadsombudsmannen övervakar också efterlevnaden av bestämmelserna i 2 a—2 g §, 3 a § 1 och 2 mom. och 4 a—4 c § och efterlevnaden av de förbud som avses i lagen om företagshemligheter i de leveransavtal och avtal som avses i 1 § 2 mom.

Riksdagens svar

10 §

Anmärkning

Om en köpare bryter mot 2 a—2 g, 3 eller 4 a—4 c § eller mot artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen och överträdelsen är ringa, kan livsmedelsmarknadsombudsmannen ge köparen en anmärkning.

11 §

Offentlig varning

Om en köpare uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot kraven enligt 2 a—2 g, 3 eller 4 b §, 4 c § 3 mom. eller artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen och överträdelsen inte är ringa, kan livsmedelsmarknadsombudsmannen meddela köparen en offentlig varning. En offentlig varning kan meddelas om överträdelsen inte ger anledning till strängare åtgärder. En offentlig varning kan meddelas också en sådan näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang har övertagit den näringsverksamhet inom vilken överträdelsen skett.

11 a §

Förbud som meddelas av livsmedelsmarknadsombudsmannen

Om en köpare bryter mot bestämmelserna i 2 a—2 g, 3, 4 b eller 4 c § eller i artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen, ska livsmedelsmarknadsombudsmannen förbjuda köparen att fortsätta med eller förnya förfarandet. Förbudet kan, om det finns särskilda skäl, meddelas att gälla också en person som är anställd hos köparen, eller någon annan som handlar för köparens räkning.

11 b §

Förbud som meddelas av marknadsdomstolen

Om en köpare bryter mot bestämmelserna i 4 a §, kan köparen förbjudas att fortsätta med eller förnya förfarandet. Förbudet ska förenas med vite, om detta inte av särskilda skäl är obehövligt.

Förbud som avses i 1 mom. meddelas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan även meddela ett temporärt förbud som gäller tills saken är slutligt avgjord.

Bestämmelser om meddelande av förbud som avses ovan i 4 § 1 mom. genom beslut av marknadsdomstolen finns i 2 § i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare.

Bestämmelser om meddelande av förbud mot ett förfarande som avses ovan i 4 § 2 mom. genom beslut av marknadsdomstolen finns i 6 § i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet.

Riksdagens svar

12 §

Livsmedelsmarknadsombudsmannens rätt att hos marknadsdomstolen ansöka om meddelande av förbud

Bestämmelser om livsmedelsmarknadsombudsmannens rätt att i marknadsdomstolen väcka ett ärende som gäller meddelande av förbud och föreläggande av vite finns i 5 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

12 a §

Påföljdsavgift

Om en köpare uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett krav eller ett förbud enligt 2 a—2 g, 3 eller 4 b § eller artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen och om överträdelsen är allvarlig, har pågått länge eller upprepats, kan köparen påföras en livsmedelsmarknadspåföljdsavgift. Påföljdsavgift kan påföras också en sådan näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang har övertagit den näringsverksamhet inom vilken överträdelsen skett.

13 b §

Informationsutbytet mellan myndigheter

Livsmedelsmarknadsombudsmannen och en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå har trots sekretessbestämmelserna rätt att av de myndigheter som avses i 2 mom. och av andra som sköter offentliga uppdrag avgiftsfritt få uppgifter som är nödvändiga för skötseln av uppgifter enligt 5 § 1 mom. som hänför sig till fullgörandet av handlingsskyldigheten enligt 5 § 3 mom. eller för att det ska kunna utredas om en överträdelse som avses i 2 a—2 h eller 3 §, 3 a § 1 eller 2 mom. eller 4 eller 4 a—4 c § har ägt rum eller äger rum.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Avtal och leveransavtal som har ingåtts före ikraftträdandet av denna lag ska anpassas till denna lag före utgången av november 2026.

Riksdagens svar

Lag

om ändring av 1 kap. 6 § och 5 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 6 § 2 mom. 7 punkten och 5 kap. 2 § 6 punkten, sådana de lyder, 1 kap. 6 § 2 mom. 7 punkten i lag 417/2024 och 5 kap. 2 § 6 punkten i lag 1122/2018, samt

fogas till 1 kap. 6 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1495/2016, 568/2020, 1287/2021, 417/2024 och 19/2026, en ny 8 punkt som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

6 §

Marknadsrättsliga ärenden

Som marknadsrättsliga ärenden handlägger marknadsdomstolen också följande ärenden som hör till dess behörighet:

7) ärenden som avses i 22 § i lagen om leverantörer av kryptotillgångstjänster och om marknader för kryptotillgångar (402/2024),

8) ärenden som gäller meddelande av ett förbud som avses i 11 b § 2 mom. i livsmedelsmarknadslagen.

5 kap.

Handläggning av marknadsrättsliga ärenden

2 §

Vem som har rätt att väcka ett ärende

Ansökan enligt 1 § får göras av

6) en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen eller den näringsidkare eller upphandlande enhet mot vilken tillämpningen av ett avtalsvillkor eller avtalspraxis riktas, i ärenden som avses i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare, samt också av livsmedelsmarknadsombudsmannen, i de fall som avses i 4 a § och 7 § 2 mom. i livsmedelsmarknadslagen,

Riksdagens svar

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors 12.6.2026

På riksdagens vägnar

talman

generalsekreterare